

Izhaja vsak pondeljek in četrtrek po poldne.
Stane za celo leto 15 L., za pol leta 8 L., za četrt leta 4 L. Za inozemstvo celo leto 35 L.
Na naročila brez poslane naročnine se ne moremo ozirati.
Odgovorni urednik: Polde Kemperle

GORIŠKA STRAŽA

Štev. 58

V Gorici, v pondeljek 28. julija 1924.

Let. VII.

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Oglasji se računajo po dogovoru in se plačajo v naprej.
List izdaja konsorcij GORISKE STRAZE Tisk. Juch v Gorici via Morelli 16. Uprava in uredništvo ulica Mameli 5. (prej Scuole).

Vlada je položila roko na našo zemljo.

Poslanec dr. Besednjak v boju za pravice našega ozemlja. - Besedilo odloka, s katerim hoče vlada vničiti naše narodno gospodarstvo.

Izšel je odlok, ki bo globoko pretresel celo deželo. Ni čuda, kajti s tem odlokom je pravzaprav ukinjena lastninska pravica na nepremičninah v našem ozemlju. Vsako razpolaganje z nepremičnim premoženjem (predaja, spremembam, najemnina i. t. d.) je odvisno od vojaške oblasti ali od prefekta. Odlok pomenja malodane razlastitev ljudstva v obmejnih krajih. To je brezvonomno udarec, ki bo imel grozen vpliv na naše gospodarsko življenje in ga naše ljudstvo ne bo moglo prenesti.

Poslanec dr. Besednjak, ki biva po važnih opravkih v Rimu, je začel takoj oster boj proti nečuvanemu odloku. Prinašamo besedilo interpelacije, ki jo je vložil na vladu. Nadalje prinašamo tudi besedilo odloka, ki mora povzročiti zgrozenje in obupanje vsakega našega posestnika. Iz razumljivih vzrokov pa moramo danes opustiti temeljito kritiko. Oblastvo bi naše opravičene in nepristranske besede, s katerimi bi označili posledice odloka, sodilo po svoje in bi mi zapadli ostrom dolečbam novega tako imenovanega *istovetnega konca*.

Interpelacija posl. Besednjaka.

Njihovim Ekselencem ministru predsedniku in ministru zunanjih zadev, ministru vojne, ministru za notranje zadeve, ministru javnih del in ministru pravde, s katero hoče podpisani izvedeti, iz kakšnih vzrokov se je ustavilo v novih pokrajinah to izjemno pravno stanje, s katerim se kršijo temeljne svoboščine, zagotovljene vsem državljanom kraljestva po ustavnih postavah in s katerim se vničujejo nedotakljive, neodvezne prirodne pravice ljudstva, zasidrane v ustavnih zakonih vseh omikanih držav sveta.

Vpraša, iz katerih razlogov je vlada smatrala za primerno izdati odlok, ki ni le v nasprotju z ustavnimi postavami kraljevstva, temveč tudi z določili mednarodnega prava, po katerem ni dovoljeno niti vojskujoči se državi, ki zasede tuje ozemlje, vničiti lastninske pravice civilnega prebivalstva.

Zlobni in nasilni odlok je tem hujši, ker njegova protizakonita in grebežljiva določila ne zadenejo tujega prebivalstva, med katero je vdrla sovražna vojska, temveč svobodne državljane kraljevine Italije.

Podpisani vpraša vlado, kakšne vojaške vzroke se upa navesti v obrambo odloka, ki se ne izvršuje v vseh obmejnih pokrajinah države, zakaj odlok nima veljave v deželah, ki meje s Švico in Francijo, ampak izključno v novih pokrajinah.

Usoda naše zemlje v rokah oblastva.

Razen tega „ima vojaško oblastvo pravico, zauzamati razrušenje gradb“, ki že obstoji v imenovanem pasu in vojaško oblastvo sme vršiti na tem ozemlju nad nepremičninami stalno nadzorstvo.

„Vsek popolen ali delen odstop last-

nine, vse pogodbne, s katerimi se dajo neprimičnine v iskorisčanje, v uporabo, v stalno bivanje ali v zakup, sploh vse pogodbne, s katerimi se na kakršenkoli način prenese lastninske pravice ali posest kakor tudi najemninske pogodbe, se morajo predložiti v potrdilo prefektu pokrajine.

Prefekt odloči sporazumno z vojaškim oblastrom v zadevi tekom treh mesecev, od kar je bila predložena prošnja. Ako se zaprošeno dovoljenje odabi, ni potrebno, da se zavrnitev temeljtu.

Na ozemlju tako zvane cone B, ki zapopada vse občine trentinske pokrajine, vse občine istrske pokrajine, vse občine tržeške pokrajine (izvensta le mesto samo in Milje), domala vse občine goriške dežele, ki niso že naštete v cone A, je „dana vojaškemu oblastnu pravico, da prepore izvršitev rsokega dela, s katerim se spremeni lastninsko razmerje na nepremičninah, ali da naloži strankam gotove pogoje“.

Predhodno dovoljenje je potrebno za zgradbo velikih industrijskih naprav, za zidavo deželnih in skih cest, poti, ki vežejo sest.

V obeh pasovih, to se pravi vseh občinah novih pokrajin in vojaško oblastvo pravico, da razlasti premično premoženje tam bivajočim italijanskim državljanom.

Zakaj se je to zgodilo?

Podpisani želi vedeti, iz kakšnih vzrokov se je ustavilo v novih pokrajinah to izjemno pravno stanje, s katerim se kršijo temeljne svoboščine, zagotovljene vsem državljanom kraljestva po ustavnih postavah in s katerim se vničujejo nedotakljive, neodvezne prirodne pravice ljudstva, zasidrane v ustavnih zakonih vseh omikanih držav sveta.

Vpraša, iz katerih razlogov je vlada smatrala za primerno izdati odlok, ki ni le v nasprotju z ustavnimi postavami kraljevstva, temveč tudi z določili mednarodnega prava, po katerem ni dovoljeno niti vojskujoči se državi, ki zasede tuje ozemlje, vničiti lastninske pravice civilnega prebivalstva.

Zlobni in nasilni odlok je tem hujši, ker njegova protizakonita in grebežljiva določila ne zadenejo tujega prebivalstva, med katero je vdrla sovražna vojska, temveč svobodne državljane kraljevine Italije.

Podpisani vpraša vlado, kakšne vojaške vzroke se upa navesti v obrambo odloka, ki se ne izvršuje v vseh obmejnih pokrajinah države, zakaj odlok nima veljave v deželah, ki meje s Švico in Francijo, ampak izključno v novih pokrajinah.

Zeli vedeti, ali ne smatra kralj. vladu, da je za obrambo meja v času polnega miru in prijateljskih pogodb, zadostno, da se izvršujejo določila, ki so v tej stvari že v veljavi na ostalih državnih mejah kraljevstva.

Celotno gospodarstvo ogroženo.

Podpisani bi želel znati, iz katerih vzrokov bodo nove pokrajine oropane

velikega dela svojega narodnega premoženja, zakaj jasno in očitno je, da izgubite zemljišča ogromno na svoji vrednosti, ako se ne morejo svobodno ne prodajati, ne kupovati, niti dati v najem in ako se ne morejo na njih več svobodno zidati ne vodovodi ne električne naprave, ne poslopja itd. Jasno je ravno tako, da se zniža silovito vrednost hiš, ako jih ni mogoče več svobodno večati, niti dati v najem in ako se morejo vsaki čas porušiti ali celo razlastiti, kar velja istotako za zemljišča.

Vpraša kraljevo vlado, kako misli popraviti neizmerno škodo, značajočo desetine in morda stotine milijonov

litr, s katero bo udarjeno nedolžno prebivalstvo novih pokrajin. Imenovani odlok vničuje na tem ozemlju sleheno gospodarsko izmenjavo in davki na razvoj in napredok industrije in trgovine.

Podpisani želi vedeti, ali ne smatra kraljeva vlado, da je za čast in ugled Italije neobhodno potrebno, da se nemudoma prekliče odlok, ki mori vsako svobodo in nasprotuje temeljnim postavam države.

Zeli pisan odgovor.

V Rimu, 25. julija 1924.

ENGELBERT BESEDNJAK
poslanec v rimskem parlamentu.

Besedilo zgodovinskega odloka.

Gazzetta Ufficiale št. 170 od 21. julija 1924. priobčuje kr. odlok-zakon od 23. maja 1924. št. 1122, ki znatno omejuje izvrševanje lastninskih pravic na nepremičninah v novih pokrajinah.

LOČBE DALEKOSEZNE ODREDBE.

Poglavlje 1. Sestava na meji.

Cl. 1.

Jenemu izvrševanju lastninske pravice, ki jih dolocuje to poglavje, so podvržene vse lastninske pravice na mejnih nepremičninah v obsegu (cone) priloženega seznama A. Tem omejitvam so podvržene tudi vse nepremičnine, ki ležijo v novih pokrajinah višje od 1500 metrov.

Podzemeljske jame in dupline spadajo pod zgoraj imenovano cono, če ležijo v določenem ozemlju seznama A. ne oziraje se na to, kje začnejo.

Cl. 2.

V določenem ozemlju (seznam A.) je prepovedano izvršiti vsako katero gradnjo kaker: zidati hiše, ceste, železnice, odpirati rudnike, graditi vodovodne in električne naprave; istotako je prepovedano tudi vsako rušenje (demoliranje) in izkopavanje; prepovedano je tudi uporabljati na katerikoli način podzemeljske jame in dupline;

istotako je zabranjeno vsako kopiranje materijala in vsako drugo višanje zemlje in zidov; zaprečeno je tudi vsako delno sekanje gozdov. Državljanji, ki imajo nepremičnine v ozemljju, ki je določeno v seznamu A., morajo prej zaprositi za dovoljenje, pri vojaškem poveljništvu, če hočejo započeti in izvršiti eno izmed del, ki so navedene v čl. 2.

Ostanejo v veljavi tudi vse druge omejitve za gradnjo imenovanih naprav, ki jih določujejo drugi zakoni.

Cl. 3.

Vojaško poveljništvo izda dovoljenje za izvršitev omenjenih naprav, če je prizadeti lastnik nepremičnine (interesent), zanj zaprosil in če je predložil potrebne

načrte, ko je ugotovilo, da ne ovira predlagane naprave vojaške obrambe in da tudi drugače ne nasprotujejo varnosti meje.

To dovoljenje izda vojaško poveljništvo pod pogojem, da vknjiži interesent izjavu, da poruši izvršeno napravo na vsako zahtevo proti edškodnini v smislu čl. 6.

Planinske koče, ki so pripadale nemškim državljanom, društvom ali pa nemškim javnim telesom in ki so postale državna last, se podredijo upravi vojnega ministerstva. Vojno ministerstvo lahko odda vodstvo planinskih koč italijanskim državljanom, društvom in italijanskim pravnim osebam.

Cl. 5.

Ne samo gradnje planinskih koč, temveč tudi otvoritev obrata v novih planinskih kočah mora dovoliti vojaško poveljništvo.

Ce si interesent ni preskrbel dovoljenja, odredi vojaško oblastvo lahko v vsakem trenutku poruši ali pa zatvoritev planinske koče.

Cl. 6.

Vojaško oblastvo lahko zaukaže radi javnega interesa, ki se je pozneje pojavil, da se porušijo dograjene naprave v ozemljju seznama A. naj ležijo nad ali pod zemljivo. Istotako tudi lahko odredi, da se dogradijo obrambne naprave in se obenem ustanovijo potrebne servitute (služnosti) za dostop in dovoz.

Višina odškodnine, do katere ima lastnik nepremičnine pravico, se odmeri v smislu določb čl. 39 in naslednjih zakona od 25. junija 1865 št. 2359.

Cl. 7.

Nepremičnine, podzemeljske jame in dupline, o katerih razspravlja to poglavje vojaško oblastvo lahko stalno nadzira.

Vsakokateri celotni ali delni prenos (prodajo) lastninskih pravic na nepremičninah, ustanovitev užitka (usufruktus) in uporabe (usus) ter stanovalskih pravic

(n. pr. pravica do kota), dednega zakupa, v splošnem: ustanovitev vseh onih pravic, ki povzročijo prehod lastninskih, oziroma posestnih kakor tudi najemninskih pravic, mora odobriti pristojni prefekt.

Prefekt mora odobriti tudi prenos nepremičnine pri izvršilni, (v slučaju eksekucije) prodaji.

Če manjka ta odobritev so vse tozadevne pogodbe brez vsake pravne veljave.

Prefekt odobri tozadevne predloge v roku 3 mesecev, ko mu je bila prošnja predložena. Pred odobritvijo mora zaslitiati mnenje vojaškega oblastva. Prefekt lahko prošnjo odbije, ne da bi navedel zato svoje razloge. Proti prefektovi odbijajoči odredbi se interesent lahko pritoži pri kr. vladai.

Člen 8.

Prefekt vknjiži v sporazumu z vojaškim oblastvom vse omejitve v izvrševanju lastninske pravice na nepremičnah, ki jih nálagajo čl. 2, 6, 7, v zemljiški knjigi; kjer pa ni zemljiške knjige, tam se omejitve naznamo občinstvu na način, ki je v dotednih krajinah v navadi.

Člen 9.

Vojaško oblastvo lahko odredi v vsakem času razlastitev nepremičnin in pravice, ki so navedene v čl. 1. in 5. in sicer na podlagi posebnih določb, ki določajo postopanje pri razlastitvi vojaških naprav v smislu zakona od 25. junija 1865 št. 2359.

Poglavlje II.

Druge lastninske pravice ki so iz vojaških ozirov omejene.

Člen 10.

...X. ozemu, ki ga določuje sezdržavnih cest, ne železnice: ravno tako se ne sme zidati zasebnih, deželnih, občinskih in pokrajinskih cest (strade vicinali); zabranjena je tudi gradnja novih mornariških naprav, ustanovitev velikih industrijskih naprav kakor tudi izvršitev regulacijskih in razširjevalnih načrtov. Interesent sme dograditi navedene naprave le z izrecnim dovoljenjem in po vednodnem sporazumu z vojaškim oblastvom.

Za ozemlje seznama B. je vojaško oblastvo tudi pooblaščeno, da zabrani lahko izvršitev vsake druge naprave ali pa da dovoli izvršitev vsake druge zgradbe pod gotovimi pogoji, če ta zgradba spreminja stanje nepremičnine. Vojaško oblastvo pa odredi lahko tudi razlastitev nepremičnin in to v smislu člena A 9.

Konečne določbe.

Člen 11.

Proti odločbam vojaškega oblastva kakor tudi proti odločbam prefektovim je dovoljen rekurz po predpisanim instančnim potu.

Člen 12.

Prestopki proti določbam tega odloka in proti določbam, ki jih bodo pristojna oblastva izdala na podlagi tega odloka, se bodo kaznovali z denarno kaznijo od 100 do 2000 lir; v bolj težkih slučajih pa z zaporem do 6 mesecev. Poleg kazni oblastvo lahko tudi odredi, da se vzpostavi prejšnje stanje na stroške onega, ki je zagrešil prestopek proti tem določbam.

Seznam A

določuje občine in kraje (navajamo samo občine, ki pripadajo pokrajini v katerih živijo Slovani), ki so podvrženi določbam prvega poglavja od 1 do 9 člena tega odloka:

Prva vojaško-važna cona:

Pokrajina	Pristojno zborovno vojaško oblastvo ki daje dovoljenja	Okraj	O B Č I N E
Furlanija	Bologna	Čedad	Vse občine bovškega okraja in še sledeče: Kobarid, Breginj, Kred, Dreženca, Idersko, Libušnje, Livenk, Sedlo in Trnovo pri Kobaridu.
"	"	Idrija	vse občine
"	"	Tolmezzo	vse občine trbiškega okraja
"	Trst	Gorica	Vse občine, RAZVEN sledečih: Grgar, Solkan, Gorica, Renče, Vrtojba, Bilje, Šempeter pri Gorici, Standrež, Miren, Sovodnje, Ločnik, Podgora, Števerjan, Kojsko, Opatjeselo, Brestovica, Sela, Temnica, Vojsčica, Brje
Istra	"	Koper	Roč, Slum
"	"	Pazin	Boljune, Sušnjevica (Valdarsa), Plomin in Labinj
"	"	Pulj	vse občine
"	"	Venecija-Opatija	vse
"	"	Lušin	vse
"	"	Postojna	vse
Tržaška	Trst	Trst	Avber, Kopriva, Lokev, Dutovlje, Naklo, Povir, Rodik, Storje, Tomaj, Skopo in Štjak
Zader	"	"	vse občine, samo mesto ne.

Seznam B. (Druga vojaško-važna cona)

obsegata vse občine trentinske pokrajine, vse občine istrske pokrajine, vse občine tržaške pokrajine, vse občine gradičanskega okraja, ki niso podvržene omejitvam izvrševanja letinskih pravic v coni A. (v določju početnem konj): Občine mejitvam čl. 10 v drugen. vnu tega odloka.

Od vseh omejitev so pa i. sledete občine:

Trst, Milje, Tržič, Gradež, Skocjan, Ronki, Fogliano, Št. Peter ob Soči, Staranzano, Turriaco, Gorica, Sovodnje, Standrež, Podgora, Šempeter pri Gorici, Ločnik, Gra-

diška, Fara, Corona, Romans, Zagraj, Versa, Villesse, Mariano, Krmin, Brazzano, Kopriva pri Krminu, Chiopris, Viscono, Medea, Moraro, Mossa, San Lorenzo di Mosso, Červinjan, Oglej, Villa Vicentina, Scodovacca, Ruda, Fiumicel-apogliano, Terzo di Aquileia, Longo al Torre, Perteole, Muscoli, Strassoldo, Joan-S. Vito al Torre.

ovinski odlok so podpisali:

Alj Vittorio Emanuele, Musini, Di Giorgio (vojni minister), Carnazza (bivši minister za javna dela) in Oviglio (minister za pravosodje).

Tajništvo Političnega društva »Edinosti« v Gorici.

DNEVNE VESTI

KDAJ STOPI RAZLASTITVENI ODLOK V VELJAVO?

Dne 5 avgusta 1924, tako je sedaj določeno. Pričakujemo pa, da ga bo vlada prej razveljavila.

ZUPANSTVA NA NOGE!

Vedno več ljudi prejema plačilne naloge za zastarele davke. Ljudje obupujejo. Zemljiška odškodnina se je plačevala takoj nizko, da ni krila niti ene stotinke stroškov, ki jih je kmet imel pri obnovi svojega posestva. Največ posestnikov je obnovilo svoja gospodarstva z izposojenim denarjem, od katerega morajo plačevati visoke obresti. Poleg dveh zemljiških davkov (zemljiški davek (imposta sui terreni) in davek na zemljiški dohodek), naj bi moral naš kmet plačevati še davke za leta 1920, 1921, 1922 in 1923. Plačilni nalogi se glasijo na naravnost ogromne zneske.

Oni, ki se jim godi krivica naj vložijo takoj rekurz na pristojno davkarijo. Županstva, zganite se in trkajte pri podprefekturi in prefekturi, da se zastareli davki odpisajo.

Tega bremena naši ljudje ne zmorejo. Vlada se mora pod priti-

skom nastopu slovenskih županstev in celotnega našega ljudstva prepričati, da uničuje s tem v veliko skodo za državo davčno moč slovenskega ljudstva.

Tajništvo Kmetske-delavske v Gorici.

DOBA OBČ. KOMISARJATA V CERKNEM

je podaljšana s prefektovim odlokom od 21. julija 1924 do 27. sept. t. l. Prefekt utemeljuje svoj odlok s tem, da ni mogel obč. komisar do danes še urediti občinskih financ javnih služb in da tudi položaj krajevnih strank ne dovoljuje takojšnjih občinskih volitev. Čudna in odkritosčna utemeljitev. V Cerknem je gotovo samo ena stranka — to je vsi cerkljanski občinarji — ki je za takojšnjo odstranitev obč. komisarjata, ki ni bil nikdar potreben.

KAKO SE RESUJEJO PROSNJE INVALIDOV, VDOV IN SIROT?

Trebše Anton iz Srpenice je izgubil v vojni levo nogo in je tudi skoraj dočela oslepel. Pokojnina mu je bila priznana 1. sept. 1920, a spet ustavljena s 1. avg. 1922 leta. Takoj je vložil prošnjo pri pristojnem uradu v Trstu za končno priznanje inv. pokojnine.

Urad je zahteval po dolgem času potrdila, da je nogo res izgubil v vojni. T. je takoj odposlal tri tozadevna potrdila. Rešitve prošnje pa le ni bilo. Spet po zelo dolgem čakanju je pristojni urad v Rimu zahteval, da naj pošlje županstvo druge dokumente, ker so se prvi izgubili. V Rim je T. odposlal nova potrdila. Mes. maja 1924 pa je urad zahteval še potrdilo o njegovem italijanskem državljanstvu. Tudi to potrdilo se je takoj odposlalo, a revni družinski oče brez noge in skoraj popolnoma slep še vedno strada s svojo družino.

Kdaj napravite konec trpljenju onih, ki so za človeško družbo vse živilovali?

DON STURZO V GRADEZU.

Pred dnevi je došpel v Gradež duševni voditelj italijanske ljudske stranke don Sturzo. V Gradežu ostane en mesec.

IMENITNA POŠTA.

Dne 18. t. m. je bilo oddano na pošti v Črničah pismo, poslano v Prvačino. Iz Črnič pa ni šlo naravnost v Prvačino, ampak je moralno dobiti prej na hrbot pečat „Ranziano“ na pošti v Renčah. Sele iz Renča je srečno priromalo v namenjeni kraj, seveda s precejšnjim zamudom.

Odslej naprej bomo morali poleg razločnega naslova, ki je bil tudi na tem pismu, gospodom pri pošti nvesti tudi najbližjo pot, po kateri pride pismo v kraj, kamor je namenjeno, drugače jih bodo pošiljali z vlakom v Brindisi in s parnikom preko Trsta nazaj. O srečna naglica in točnost!

POHVALA BENEŠKIH SLOVENCEV.

V furlanski reviji „La Panarie“ čitamo, kako hrabro so se „dobri sinovi Slavije“ borili za zmago Italije v svetovni vojni. V prvih dneh vojne, v maju in juniju 1915 je bilo videti mnoge vrste žena, obloženih s streljivo, ki so se dvigale iz beneških dolin na vrhove prav do topniških postajank. To so bile Slovenke iz Trinkov, iz Drenkije, iz kmečkih vasi. Prostovoljno so se stavile na razpolago vojaškim poveljstvom, da bi prenašale municijo... Planinec iz videmške Slovenije je izrazit bojevnik; nič se ne baha in ne išče izrednosti; s slepo pokorčino vrši svojo dolžnost in nikoli ne dvomi o zmagi. — Tako plše videmski list. Prav lepa in častna pohvala. Kako so vlade poplačale slovenskemu ljudstvu ob Nadiži to zvestobo? Niti ene slovenske šole ni v slovenski Benečiji. Domača govorica se sme razlegati le med zidovi domačih hiš. Lepe besede nič ne koristijo, le lepa dejanja so pravi dokazi!

GORIŠKI ZNANSTVENI ZBORNIK.

Izšel je drugi zvezek zbornika „Studi Goriziani“ ki ga izdaja ravnatelj državne knjižnice v Gorici, prof. Battisti. V tem zvezku sta dve jezikovni razpravi, kratek in jasen pregled srednjih šol in več krajših razprav. Slovence bo predvsem zanimal temeljiti in obsežen slovensko-italijanski slovar rastlinskih imen. Sestavlja je s strokovnjaka vestnostjo dr. Henrik Tuma. — Knjiga, ki obsegajo 200 strani in 20 slik, stane 25 lir. Zbornik izhaja s podporo mestne občine.

SLUŽBOVNA POGODBA ZASEBNIH USLUŽBENCEV.

Do danes je urejeval razmerje med podjetji in njihovimi uslužbencii avstrijski službovnim zakonom, takozvanim „Handlungsgehilfengesetz“. Od 17. junija 1924 dalje pa je ta zakon razveljavljen ter je merodajan za pravne odnose med podjetji in uslužbencii italijanski zakon o zasebni službovni pogodbi od 9. februarja 1919 št. 112. Raztegnjen je bil ta zakon na nove

pokrajine s kr. odlokom od 23. maja 1924 št. 927, ki je bil proglašen v „Gazzetta Ufficiale“ št. 142. Ker je ta zakon zelo važen za zasebne uslužbence, ga bomo razložili v prihodnji „Goriški Straži“.

PORCIJUNKULA NA KOSTANJEVICI.

Letošnjo porcijunkulo bomo obhajali v našem samostanu kot prejšnja leta. Na dan porcijunkule bo zjutraj ob 6 uri sv. maša in slovenska pridiga. Ako bo dovolj vernikov bo tudi ob 9 uri pridiga in sv. maša. Za naše verne bomo preskrbljeno z č. gg. spovedniki.

GIUNTA BRANITELJ PROTI DRŽAVNIH ELEMENTOV.

Znani poslanec Giunta je priobčil italijanskih listih pismo, v katerem izjavlja, da je večkrat branil pred napadi voditelje protidržavnih strank. Tako je ponudil spremstvo v obrambo pokojnemu Matteottiju, ko mu je grozil v Rimu pred zločinom napad. V istem pismu tudi trdi, da je obvaroval pred napadom don Sturza, ko se je mudil lansko leto v Gradežu. Zakaj ni bil tako človekljuben tudi takrat, ko je začgal tržaški „Narodni dom“? Ali ga nič ne peče tenkočutna vest radi takratnih žrtev? V pero nam silijo grenke besede...

ZA JETIČNE OTROKE.

Goriško županstvo objavlja, da se je otvoril v Carraria di Cividale za vod za otroke, pri katerih se je začela pojavljati jetika in ki bi lahko okužili z jetiko tudi sostenovalec. Zato bo sprejemal revne otroke o 1 spoločno od 5 do 14 leta iz furlanske pokrajine. Premožni otroci se bodo v zavodu sprejemali pod pogojem, da bo vrisi krili predpisano celotno oziroma delno vzdrževalino.

Zavod bo odprt celo leto.

Bolj natančna pojasnila daje medzdravstveni svet v ulici Mazzini št. 7 L nadstr.

V ZNANJE.

V Jugoslaviji se že dolgo časa bijejo strankarski parlamentarni boje. Pašičeva vlada je v krizi, ki še ni rešena. Ko bo boj dokončan, bomo podali točno sliko o vseh dogod.

PO DESETIH LETIH IZ RUSKEGA UJETNISTVA.

V Solnograd se je vrnil te dni neki Ivan Reichhardt, ki je leta 1914 v Galiciji prišel v rusko ujetništvo in bil odpisan v Sibirijo. V vseh desetih letih ni imel možnosti da bi se vrnil domov in tudi ni mogel obvestiti svojcev, da še živi. Pravi, da je v Sibiriji še znatno število bivših avstrijskih ujetnikov.

Cerovškov gospod.

Življenje Valentina Staniča
(Spisal Joža Lovrenčič)

Tako je opisal in popisal banjski gospod Valentin Stanič v jenskih dneh leta 1808. svojo pot na Triglav in napolnil s temo in stisnjeno nemško pisavo štiriinštideset strani trdnega, sivkastozenilenkastega papirja. In kot je bil vesel svoje ture in ponosen nanjo, tako je bil vesel tudi popisa, ker se je ob njem uživel v vse prestane sladkosti in bridkosti. Rad bi, da bi tudi drugi brali njegov popis kot so onega na Visoki Goehl. Pa je rokopis zvezal — tudi na vezavo, zapečatil in naslovil na »znamenega pedagoga Mihaela Vierthaferja«.

Čez nekaj časa mu je profesor vrnih rokopis in mu med drugim svetoval:

Mogoče je med njimi tudi še marsikateri iz naših krajev, katerega smatrajo domačini že davno za pokopanega. Zato: ne obupavajte vi, ki živite v dvomih, kajti mogoče pride še do veselga svidenja.

ZLAGANJE OBČIN.

Občinarji iz Št. Petra pri Gorici, Standreža, Solkan, Podgora, Šebrelj in še nekaterih krajev so se obrnili name in me naprosili, naj posredujem pri vladu in branim v Rimu njih ogroženo občinsko samostojnost. Naročili so mi, naj povem vladu, da se njihove občine lahko vzdržujejo iz lastnih sredstev in da se prebivalstvo upira z vsemi silami, da bi njegove občine bile vničene in priklopljene siloma sosednim.

Obveščam prizadete občinarje, da sem posredoval v notranjem ministrstvu in navedel vse razloge v obrambo njihove stvari. Načelnik pristojnih uradov mi je brž odgovoril, da je zlaganje občin ustavljeno. Vlada nima več polnomoči, ki jo je bila prejeta od parlamenta, da odloča tudi glede zlaganja občin po svoji vesti in volji. Nastopite so nove razmere in odslej naprej bo glede združevanja občin veljalo staro postopanje.

Za združitev je potrebno:

1.) da napravijo posebne sklepe prizadeti občinski sveti, ki se lahko izrečejo za ali pa proti združitvi;

2.) sklepi občinskih svetov se predložijo upravnemu deželnemu odboru, ki izreče o njih svoje mnenje ter odbri ali pa ne odobri združitve;

3.) sklepi občinskih svetov in upravnega deželnega odbora gredo nato v Rim v notranje ministrstvo, ki presodi, kdo ima prav, nakar šele pade odločitev ministra.

Odločilen je torej Rim, kjer je bava v slučaju potrebe posredovati.

Novi notranji minister F. se ni še pečal s stvarjo in žil, jeli naklonjen ali protinju občin.

Zato ni dal doslej še nobenih dñ podrejenim uradom.

Tako so me obvestili v notranjem ministrstvu, kar dajem prizadetim v vednost.

V Rimu, 25. julija 1924.

Dr. Besednjak.

TATVINA.

Od sobote na nedeljo od 19. na 20. t. m. so vdrli tatovi v gostilno (Lamjan) Manfreda v Volčah. Odnesli so za 1400 L tobaka in novo dirkaško kolo znamke „Atene“ štv. 51831 z imenom „Elija Čuk, Gorizia“, zeleno lakirano z rudečimi gumijevimi obroči na jekleno žico znamke „Spiga“. Kdor izsledi kolo dobi nagrado L 250.

»Hüten sie Ihr Manuscript vor Maäusen! sie sind nicht Liebhaber von Höhen!«

In ga je varoval pred mišmi, ki niso ljubiteljice višin do zadnjega leta svojega življenja, ko ga je poslal »očetu slovenskega naroda« dr Bleiweisu v Ljubljano. In je še danes v ljubljanskem muzeju.

VII.

Slovo.

Sest let je živel gospod Valentin na Banjščah in sedmo leto je teklo, ko je začel misliti, da bi se ločil s planote in zaprosil za drugo mesto. Ugibal je sem in tja in tedaj se je zgodilo, da je v Ročinju ovdovela cerkev sv. Andreja.

»Ročinj, lep kraj in prijazen! Sel bi, če bi mi ga dali!«

Sloves banjškega gospoda je bil že razširjen po vseh vaseh in Ročinci so začeli misliti na cerovškega gospoda. Očeta Cerovška so poslali k sinu, da bi poizvedel, kaj in kako. In ko je prišel oče in za-

DAN NASIH TELOVADCEV V BATUJAH

včerajšnjo nedeljo se je nad vsa pričakovana lepo obnesel. Zbral se je na stotine ljudstva, ki je občudovalo naše vrle telovadce in telovadkinje. Več prihodnjič.

SLOVANSKO UČITELJSTVO

je imelo minuli teden svoj teden. Najprvo zborovanja v Gorici, potem tečaj pri Sv. Luci in včeraj koncert v Tolminu. Povsed je pokazalo naše slovansko učiteljstvo svoje zdravo jedro in življenjsko moč. K prireditvam se še povrnemo.

IZGUBLJENO.

Neka oseba, ki si je v potu svojega obraza prihranila večjo svoto denarja, je hotela dne 24. t. m. poplačati z istim svoj dolg. Ko je pa prišla v Goricu — v bližino den. zavoda — denarja, ki ga je vtaknila doma v žep ni

Kaj je novega na deželi?

SOLKAN.

Tukajšnji gospod komisar je izdal italijanskemu učitelju gosp. Antoniju d'Angelo potrdilo, da je prebivalstvo v Solkanu prav zadovoljno z njim (d'Angelom) kot dobrim italij. učiteljem. Vprašamo g. komisarja od keda je on upravičen izdajati učiteljem službena izpričevala. Dalje vprašamo koga je g. komisar v Solkanu vprašal, ki bi se bil izrazil, da je zadovoljen z italij. učiteljem d'Angelom?

Da bo gosp. d'Angelo Antonio zvedel resnico izjavljamo tu svečano, da mi Solkanci nismo ne z njim ne z njegovim ukom v šoli prav nič zadovoljni. Tudi svetujemo g. d'Angelu najnikar ne slepomisli, sicer objavimo kamoralo“ uči v šoli in kako utepa veste in učencem v glavo.

Solkanci.

Ž BAŠKE DOLINE.

Sklicanim in bahavim ogledu Baške doline budi povедano, da v Stržišču že zdavnaj deluje mlekarška zadruga med tem, ko se mora drugje še le pregačati ljudi, da zberejo skupaj raztresene gospodarske moči.

IZ KANALA.

Dekliški popoldan, katerega je predila M. družba v Kanalu dne 20. t. m. je po svojem bogatem vzporedu in po svojem izbornem izvajanju uspel nepričakovano dobro. Najbolj so ugajale posamezne, res dobro zamišljene deklamacije s prizori iz Gregorčičevih poezij. Bil je pravi dekliški koncert, ki je dobil svoj najboljši izraz v slavospevu na poštenu slovensko

čel govoriti v prilog Ročinjem, je spoznal, da je Tine bolj dovzetem za njegove besede ko druge kratki, ko ni pustil grajati in v nič devati ne Banjščic ne Banjščkarjev.

»Prav imate, oče«, je dejal, »šest let in pol je že dosti. Naj poizkusim pa še kdo drugi in naj dela ko jaz! Ce jim bo vsak gospod šest let ostal pod to slavnato streho, bodo lahko zadovoljni!«

»Ne bo«, je rekel oče. »Ali je to farovž za gospoda? Bodo morali že novega zidati in cerkvica je tudi revna!« je pristavil.

»Reveži so, no, pa se menijo, da bi oboje novo postavili«, je zagovarjal sin svoje farane.

»Pridržali bi te radi, zato dela jo obljube. Osivel boš, preden bi dočakal.«

»O, saj ne mislim čakati«, je razdelil sin, »sem že prosil za Ročinj.«

»Potem je pa tako prav. Vidiš bliže doma boš. Mati bo prav vesela!« je odobril oče sinovo izjavo.

Stari Cerovšek je prinesel Roč-

bilo nikjer. Zgubila ga je od sredine občine Vrtojba do stolne cerkev v Gorici.

Pošten najditej naj prinese najdeno sveto ali na upravnštvo „Goriške Straže“ ali na županstvo Vrtojba, proti pošteni odškodnini.

LISTNICA UREDNISTVA.

Ker nam je danes usodepolni „razlastitveni zakon“ napolnil skoro polista smo morali „Kaj se godi po svetu?“, mnogo dopisov in drugega gradiva odložiti. Ker bodo čitatelji sami uvideli, da smo morali težko zadvo „razlastitvenega zakona“ takoj pojasniti, nam bodo gotovo oprostili.

DAROVI.

Za Alojzijevišč: Vlč. g. Ivan Vidmar, župnik v Idriji ob Baži 15 Lir. Prisrēna hvala!

DOL CEROVO.

Takrat, ko je po naših tužnih Brdih cvetel pizentizem t. i.: ko so pretepali, zapirali in denuncirali pri kralj. karabinirjih zavedne volilce, smo imeli tujunaka, ki je po prihodu iz Rusije kot navdušen komunist kar čez noč vrgel puško v koruzo in šel k Lenardigu v Steverjan prosil naj ga vpiše v snop. Na to je oblekel seveda črno srajco, v kateri je ob volitvah kolovratil okoli, trgal slov. plakate, zalezaval one, ki so jih imeli pri sebi ter zapiral tiste, ki niso tulili v snoparski rog. Ta junak se zdaj menda sramuje biti snopar ter bi rad zmuknil v rudečo srajco. — toda kdo bi verjel kampelu, ki se je učil „mož-besedo“ na univerzi Lenardič. Naši občani niso taki buteljni, da bi njemu verjeli, ampak mu jo zagodejo: „Pepe skrij se, in s teboj še šinjor Luiži et konzorcio!“

njezem veselo pošto in kakor bi udaril na veliki zvon je šlo in se razvedelo, da pride banjski gospod v Ročinj. Tudi Banjščkarji so vjeli novico, a ji niso mogli verjeti. Presenetila jih je in morila.

»Ce bi bilo kaj na tem, bi gospod ne skrival in nam že povedal!« so ugovarjali.

»Boste videli! Spet bo treba hoditi v farno cerkev!« so jih dražili Kanalci.

»Slabo ste skrbeli za gospoda. Farovž s slamo krit — bri nas imajo še reveži lepše hiše!« so oponašali Ročinjei Banjščkarjem v gostilni pri Čarbonu.

In ko so prinesli novico domov, je užalostila in vznemirila celo banjsko planoto. Z Brega, s Podlešč, od Kumarjev, z Lehkij in z Mrčinja, s Kravacev, Okroglega in z Vrhovec in še odtod in ondod so hodili ženice in možje v farovž na Trušnje, da bi izvedeli kaj gotovega. Prihajali so dajat za maše in so postali: »Gospod, ali res?«

SLAP PRI IDRIJCI.

20. dan julija je bil za našo roško duhovnijo izreden cerkven praznik. Pritravanje v Ročah je oznanjalo, da bo ta dan slovesnejši kot navadne nedelje, zato smo hiteli proti cerkvi, da bi ne zamudili. Jutro je bilo hladno, sveže, ozračje in vsa narava sta bila po nočnem dežju kot očiščena in praznično razpoložena. Prihajale so deklice v belih oblačilih z venci na glavi, dečki s šopkom na prsih, vsi s svečo v rokah, spremljani od staršev ali sorodnikov, veselih obrazov z namenom in željo pristopiti prvič k mizi Gospodovi. Hiteli so v župnišče, od koder se je razvil sprevod Njegovih malih v cerkev, kjer so prejeli med sv. mašo prvo sveto obhajilo. Govor gospoda župnika in cela pobožnost sta napravila na nas vse globok utis, prvoobhajancem pa ostane ta dan v neizbrisnem spominu.

Po končani pobožnosti so bili poščeni vsi prvoobhajanci v župnišču z zajuterkom. Gospod župnik, iskrena Vam hvala za trud in stroške! Bog povrni!

Starši.

Koroška pismo.

Kanalska dolina.

OVČJA VAS

je mirna vasica malo vstran od glavne ceste ob vhodu v Zajezersko dolino. Zato ni bilo izvedeti odtod kaj posebnega. Izvedel sem le, da imajo precej letoviščarjev in da so nekateri gospodarji kljub temu, da so z upostavitvijo hiš zašli vsi v dolgove, obnovili malo elektrarno, katero jim je vojna z vasio vred uničila.

UKVE

so zdaj skoraj popolnoma izpraznjene ker je vse odšlo kosit na lepo in obširno ukovsko planino. Zato ni čuda, da so ponoc 7. jul. neznani tatovi vložili v hišo premožnega posestnika Jakoba Prešerna in odnesli hišnim fantom in dekletom vso nedeljsko in praznično obleko, perilo, črevlje, klobuke in sploh vse, kar bi jim znalo priti prav. Iskali so najbrže denarja, a ga niso našli. — Pred kratkim je umrla v Ukvah najstarejša žena v celi dolini: 94 letna Katarina Kroker. — Ukvani imajo dalje to lepo lastnost, ki je vredna pohvale, da radi berejo. Imajo naročeno večje število časopisov, slovenskih in nemških. Dobivajo kakih 12 Straž in Malih listov in gotovo vsaka tretja hiša svoj Bogoljub.

Nekaj pa je kar se ne da pohvaliti domače gostilničarje in trgovce hocojo, kot kaže, spraviti popolnoma na beraško palico. Pa ne mislite, da morda s svojo treznostjo in varčnostjo! Ne; namreč s tem, da so po vojni v vas, ki ne šteje niti 100 hiš in ima 5 domačih gostiln sprejeli kar še tri tuje laške gostilničarje in veletrgovce. Ti hočejo seveda vsi le od kupčije živeti: saj drugega nimajo. Kako naj uboga vas, ki šteje le kakih 600 duš, brani kar 8 gostilničarjev in trgovcev z njih družinami! Ni drugače: eni morajo obubožati. Če ne gostilničarji, pa vaščani. Da, to je črni madež na ukovškem gospodarstvu: toliko eštarj!

NABORJET.

Slovenski Ukvani se hitro množijo. Nemškim Naborjetčanom pa menda postaja laško solnce prevroče in se selijo na sever. Tako so letos že tri hiše in gospodarstva v Naborjetu kupili Ukvani. Domačini se resno boje teh nevarnih sosedov. A brez potrebe. Sploh je v naborješki občini že precejšnje število slovenskih priženjencev in nevest. Ker so pa naši ljudje mir-

nega značaja, se hitro prilagodijo Nemcem in postanejo po večini sami - Nemci. Če sami še ne, pa gotovo njih otroci. Vse drugačni so v tem oziru Nemci. Tudi če že 100 let bivajo v slov. vasi, oni ostanejo vendor le Nemci. To so trdni značaji! Čast jim!

LIPALJA VAS.

mala vasica kakor Ovčja vas, je slovenska med nemškim Naborjetom na eni in Pontabljem na drugi strani. Župnika nimajo, pa jim je hudo. Sedanjí upravitelj, ki iz Naborjetja upravlja Lipaljo vas in Pontabelj, ne zna nič slovenskega. Dobro, da Lipljani razumejo po večini nemško. A žeeli bi vendorle duhovnika, s katerim bi mogli govoriti in ki bi jim oznanjal božjo besedo v domačem jeziku.

PONTABELJ.

Prej tako imenitni Pontafel je po premaknitvi državne meje na Vrata postal navadna gorska vas. Ista usoda je čakala sosedno Pontebo. Ta se je pa raznim višjim krogom vendorle smilila in sklenili so vsaj nekaj ugleda ji rešiti. Ukinili so, kot že povedano, davčni urad na Trbižu in onega v Možnici (Moggio) ter namestili vse skupaj v Pontebi ki na ta način še naprej ostane važno gorsko središče. Zato zdajo zdaj prav pred nosom železnice veliko palačo, v kateri nastavijo razne višje urade. Tako bodo zdaj v Pontebi plačevali svoje težke davke koroški Slovenci in — Rezijani, ki so prej spadali pod Možnico.

T. P.

POSLANO *

Gospodu Antonu Ferlatti-ju v Mirnu in gospodu Josipu Cearu v Sovodnjah

Na Vajin šopirem razglas samo toliko: Vajino veselje je prezgodnje in otroče, kajti končna beseda ni že izrečena in končni ukrep ni še njen. — Ali kakor stoji solnce tako je gotovo, da Vidva več vršila likvidacije Stavbe Miren-Sovodnje, temveč da dajala, zlasti Vi nesrečni Ferlat podpisanim težak in odgovoren racun! V kratkih dneh bodo znali člani in javnost, zakaj se Ferlat toliko goni in njegovim štirim tovarišem se na veliko odprejo oči ter bodo strmeli in se bridko kesali za čas in denar, ki so ga potrosili v Ferlatovi družbi.

Miren, dne 27. julija 1924.

Člani načelstva: Germek Just, Pelikan August, Bon Josip, Kosič Franc; pravi člani: Bon Angel, Pelikan Alojzij, Vižintin Ivo; likvidatorja (še vedno vpisana v zadružnem registru pri sodišču): Željko Vižintin, dr. Leopold Bobič.

NAZNANILO *

Za vse posledice zadružnih pravil se naznanja, kakor je bilo že javljeno, da ima „Stavbena zadruga Miren-Sovodnje“ svoj urad v hiši gospe Evgenije Marusič v Mirnu.

Za Stavbeno zadrugo Miren-Sovodnje v. z. z o. z. v likvidaciji August Pelikan l. r. Bon Josip l. r. načelnikov namestnik odbornik

Op. ur. Za dopise pod zgornjim napisom je uredništvo odgovorno samo v toliko, kolikor zahteva zakon.

Zdravnik

dr. Rado Sfiligoj

se je preselil na Travnik št. 5, I.

(Nasproti Lekarne)

ZAHVALA.

Vsem onim, ki so prišli sprejet in počastit zemske ostanki umrlega in na 8. leto iz zagrajskega pokopališča domov pripeljanega našega nepozabnega sina, brata in strica gospoda

ANDREJA PODGORNIKA,

POROČNIKA PRI 27. PEŠPOLKU,

izrekamo tem potom srčno zahvalo. Hvala tudi preč. g. župniku za ganljivi govor pri grobu, vojaški oblasti iz Kromberga za njen trud in prijaznost in vsem cenjenim občanom in sorodnikom, ki so sprejeli blagega pokojnika na poti v svojo rodno zemljo, katero je iskreno ljubil in dal zanje svoje mlado življenje.

Bog povrni vsem skupaj!

Vrtovin, 20.VII.

ZALUJOČA DRUZINA.

OBLASTVENO KONCESIJONIRANA POSREDOVALNICA za nakup in prodajo posestev, hiš, vil, graščin ifd. posreduje vestno in točno. Pisarna Celje, Prešernova ulica 19. Lovrenc Čremožnik. Glavni zastopnik Alojz Rustja.

IZKAZNICE za IV. Ljubljanski vzorčni velesejem, od 15. do 25. avgusta 1924 se dobę pri banki Richetti e Soller, Corso Vitt. Eman. III št. 8 50 Dinarjev ter imajo sledeče olajšave: znižanje 30% na italijanskih 50% na jugoslovanskih železnicah. Vizum stane 10 Dinarjev.

Motor na nafto 12 H. P. v najboljšem stanju je na prodaj radi likvidacije. Naslov pove uprava lista

NAŠ ZOBOZDRAVMIK

doktor Lojz Kraigher

specialist za bolezni v ustih in zobe, sprejema za vsa zobozdravniška in zobotehniška opravila :: v Gorici, na Travniku št. 20 ::

Teod. Hribar (nasl.) - Gorica

CORSO VERDI 22 (hiša Centr. Posoj.)

Velika zaloga češkega platna iz znane tovarne Regenchart & Raymann, vsakovrstno blago za poročence kakor tudi velika izbira moškega in ženskega sukna.

Blago solidno!

Cene zmerne!

Prva slovenska tvrdka
JOSIP KERŠEVANI

Gorica, Piazza Duomo št. 9 (desno) - Gorica

priporoča svojo trgovino najizvrstnejših šivalnih strojev in svetovno znane nemške tovarne „Mundlos“, dvokoles znamke orig. „Kolumbia“, belgijski pušč ter vse k temu spada joče predmete.

Brezplačen poduk v umetnem vezenju, šivanju in krpanju. — Lastna mehanična delavnica in popravljalnica Piazza Duomo 5 (vogal ul. Rabatta).

VAŽNO!! ČITAJTE!! Gostilničarji, zasebniki in sploh vse tisti, kateri potrebujejo vina!!

Kmečko-delavska gospodarska zadruga v Kojskem (Brda) ima v svoji zadružni kleti v Kojskem še 200 hektolitrov pristnega vina (brica). Ker se bližamo novi trgovini, se je sklenilo, da se to vino proda.

Kdor želi kupiti in imeti v resnici dobro kapljico, naj se obrne osebno ali pismeno na zadrugo.

Klet se nahaja v bližini trga v Kojskem, kjer je tudi zadružna trgovina. Jamči se, da je vino najboljše vrste; cene brez vsake konkurenčne. Vino se proda po dogovoru ali franko klet ali pa tudi z dostavljivo na dom.

Anton Jakin, predsednik.